

# מתיקות ועריבות התורה

סיפורים משלים ואגדות  
לשולחן שבת

יתרו

## לא תרצח!

"לא תרצח לא תנאף לא תגנוב" [כ, י"ג]

**מסבירים חז"ל** ודאי שאין צורך בציווי לעם ישראל לא לרצוח, זה דבר פשוט שאין לרצוח אדם. כוונת התורה הקדושה היא לא לרצוח גם בדברים שאינם נראים כרציחה בפועל אך הם רציחה, כמו להלבין פני חברו דבר שיכול לגרום לחברו לאבד את עצמו לדעת חס ושלום, ופעמים שהצער שאדם עובר יותר גרוע לו ממיתה. ומבחינה חיצונית לא רואים רציחה בפועל ולא ניתן להעניש את האדם בידי אדם, אולם בפועל יש לאותו אדם תווית של רוצח.

**דינו של הרוצח חמור מאוד שאם הוא כהן ורצח במזיד אסור לו לישא כפיו, ואם הוא שוגג יש נידון האם מותר לו לישא כפיו או שלא, ואותו דין נאמר גם לגבי העולה להיות שליח ציבור שאסור לו להיות ש"צ. ואומרים חז"ל אותו דין יש גם למלבין פני חברו.**

**הרי לנו עד כמה חמורה היא הלבנת פנים, והנה היום ישנם כאלה אשר אנשים חושבים כלל מה הם מוציאים מפיהם, כמה אנשים הם רומסים מידי יום ביומו, ה' ישמור. ולא נותנים על ליבם עד כמה חמורה היא שפיכות דמים זו. ישנם כאלה אשר מגדילים לעשות בטענה שהאדם המדובר הוא עוקר ישראל ומצווה לרדת לחייו ולבזותו בו בזמן שזו עבירה גדולה מאוד ומי התיר לו לעשות ככל העולה על רוחו..**

**מסופר על הרה"ג רבי חיים מצאנז זצ"ל שנכנס אליו אחד מחסידיו שהיה גם עשיר גדול, הוא סיפר לרב על כל עסקיו השונים ובין השאר גילה לו שהוא עומד לקבל חכירה של שדה חקלאית גדולה ולדחוק משם את החוכר הקודם שהחזיק בחכירה זו במשך שנים רבות.**

הביט בו הרבי בתמיהה "הייתכן להשיג גבול רעהו היהודי?"

החסיד מתלהב ומשיב לרבי "הוא פושע ישראל. אפיקורוס גמור. מחלל שבת. יהודי כזה ממש מצווה לקבור באדמה." אמר לו הרבי מצאנז "נאמר במדרש כאשר עם ישראל יצא ממצרים הוא היה במצב של ערום ועריה, בלי מצוות. לכן נתן להם ה' יתברך שלוש מצוות: דם, פסח ודם מילה. וצריך להבין המצוות של דם ופסח ניתנו ליהודים לאחר מכת חושך, ובשעת מכת חושך אומרים לנו חז"ל שהיו בני ישראל טרודים מאוד בקבורת הרשעים פושעי ישראל שבאותו דור שמתו במשך שלושת ימי האפלה, ואם כן הרי לא היו עוד כל כך ערומים ללא מצוות, וממש לפני ימים מועטים עסוקים היו במצווה גדולה ביותר בקבורתם של פושעי ישראל? ומדוע נאמר ואתה ערום ועריה שהיו ערומים מן המצוות? אלא מכאן יש ראייה שלקבור יהודי באדמה, אפילו הוא ממושעי ישראל היא איננה מצווה גדולה ביותר."

**ואם כן מניין כל אחד לוקח לעצמו את החוק לידיים בטענה שמצווה לקבור את זולתו...**

**יותר מכך כאשר האדם פתאום מתעורר ומבין את השגיאה החמורה אשר עשה, הוא בא לבקש סליחה ומחילה אך מתברר שזולתו אינו מסוגל למחול לו בלב שלם וזה במקרה הטוב, במקרה הפחות טוב הבנאדם לא נמצא בין החיים ואין עם מי לדבר.**

**לכן החכם עיניו בראשו, במקום כזה שיש פגיעות ועלבונות ירחק משם כמטחוי קשת שהדבר הכי גדול בחיים הוא לעבור את כל שנותיו מבלי לפגוע באף יהודי...**

הנה עולם ומלואו!!

**ניתן להאזין לשיחותיו של הרב גדעון ראובן בשידור חי מידי שבוע ב"קול הלשון" על ידי זיהוי קולי במס' 03-6171111 ולהקיש \* [אפשר לקבל צינתוק]. כמו כן ניתן פניני "אור החיים" הקדוש**

**לדבינו הקדוש רבי חיים ב"ר משה בן עטר זיע"א**

**"ויקח יתרו חתן משה את צפרה אשת אחר שלוחיה" [י"ח, ב']**

**שואל ה"אור החיים" הקדוש - מה רצתה התורה הקדושה לומר לנו שלקח יתרו את ציפורה אחר שילוחיה?**

**מסביר ה"אור החיים" הקדוש - ישנה מחלוקת מה כוונת הפסוק "שלוחיה":**

**יש האומרים** שמשה רבנו גירש את אשתו ציפורה לפני שירד למצרים כי לא ידע משה מתי וכמה זמן יצאו מארץ מצרים, לכן גם נתן את הילדים אצל אשתו שלאחר שיצאו ממצרים יחזירו אותם חזרה אליו. וזו הכוונה בפסוק "שילוחיה" - גירושין ממש.

**ויש אומרים** "שילוחיה" הכוונה לציפורה אשת משה ששלחה שלוחים אל המדבר לראות היכן נמצא מקום מושבם של עם ישראל, בשביל לשלוח את הילדים אל משה חזרה.

**מוסיף ה"אור החיים" הקדוש שמכאן רואים עד כמה יתרו חיבב את משה רבנו, למרות שמשה גירש את הבת שלו, לא מנע עצמו יתרו מלצאת את המדבר יחד עם ציפורה וילדיה.**

יהי רצון שזכותם של ה"אור החיים" הקדוש ובעל ה"זרע שמשון" תעמוד לחיים ברוך בן שרה פעשא לברכה והצלחה בכל העניינים, ולבריאות איתנה.

**לדבינו הקדוש רבי שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני**

**"שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך" [מ"ה, ט - יא']**

**שואל בעל ה"זרע שמשון" - הפסוק היה צריך להתחיל "הטי אונך" ואחר כך "שמעי וראי"? ואדם שגם שומע וגם רואה מדוע שיצטרך גם להטות את האוזן? כמו כן צריך להבין מה הכוונה בפסוק "שמעי בת"?**

**מסביר בעל ה"זרע שמשון"** כאשר הקב"ה אמר לאברהם אבינו על שיעבוד מצרים בברית בין הבתרים, הוא היה בגיל שבעים ואחד ושם הוא אמר לו שמי שירש אותו הוא זה שיצא ממעיו ולא אליעזר עבד אברהם והאמירה של "לך לך מארצך" נאמרה לאחר מכן שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

**יצא** שהיו כאן שני דברים: הראשון הוא האמירה שיצחק הוא יירש את אברהם וזרעו יהיה ככוכבים. והשני "לך לך מארצך".

**וזה מה שנאמר** בפסוק "שמעי בת וראי והטי אונך" - "שמעי" על הבשורה שהיוצא ממעיו הוא יירש אותו. "וראי" שזרעו יהיה ככוכבים אשר לא ניתן לספור. "והטי אונך" על מה שביקש מאברהם "לך לך מארצך".

**ונאמר** "בת" שהיה מחבב את אברהם אבינו כמו הבת היחידה שלו. והקב"ה חיבב את עם ישראל בכמה לשונות כמו מלך שהיה מחבב מאוד את ביתו, בתחילה קרא לה בתי, לאחר מכן קרא לה אחותי, לאחר מכן קרא לה אימי. וכיוון שאברהם אבינו באותו הזמן לא היה עדיין שלם קרא לו בלשון בתי. *המשק א"ה' ה' כ"ב כ"א...*

**הלכה למעשה**  
**הרב מנשה מורנו שליט"א**

**האם יש 'בסיס לדבר האסור' באמצע השבת?**

הרקע לנושא: אחד מארבעת סוגי המוקצה הוא בסיס לדבר האסור, דהיינו חפץ אשר אינו מוקצה, אלא שמשרת מוקצה בזה שמונח עליו המוקצה, דינו של הבסיס כשל המוקצה עצמו, ואף אם ילקח המוקצה בכל דרך שתהיה, אסור לטלטל את הבסיס בפני עצמו. הזמן הקובע לחפץ להיות 'בסיס לדבר האסור' הוא בין השמשות, שאם היה עליו המוקצה בזמן זה, נעשה בסיס (שטי' סעיף ד' ובמשנ"ב ס"ק יט', ובי"א כתב שו"ע שאם תיכנס שלא ישאר המוקצה כל השבת, אינו נעשה בסיס, אך אינו לעיקר הדין כמבואר מלשון השו"ע וכע"ז במשנ"ב ס"ק כא').

מעתה יש לדון מה דינו של חפץ, שבכניסת השבת לא היה שימש כבסיס, אבל במשך השבת נתנו עליו מוקצה, האם אף הוא נעשה בסיס לדבר האסור? לדוגמא: מי שהניח קליפות גרעינים (שדינם כמוקצה מחמת גופו, ואסור לטלטלם אפילו לצורך גופו ומקומו כמבואר בשו"ע שח' סעיף ו') על צלחת (באופן המותר, כגון צלחת יעודית לקליפות, או צלחת רגילה אבל בשעה שנתן הגרעינים היה שם מזלג, ואח"כ לקח המזלג ונתרו הקליפות לבדם על הצלחת). ופשוט שכל הנידון כאן הוא רק בשעה שהמוקצה מונח על החפץ, אבל אם נלקח המוקצה, אין החפץ אסור בטלטול, שפוסקת הגמ' (ביצה כו: ונפסק בשו"ע ש"י סעיף ג') אין מוקצה לחצי שבת, שרק דבר שהיה בסיס במשך בין

השמשות, אז גם אם ניטל המוקצה מעליו, ממשיך להיות מוקצה ד'בסיס' גם אח"כ, ולא אם נעשה הבסיס תוך שבת. כמו כן שונה מוקצה המונח על כלי בשבת עצמה, בזה שמוותר לנער את הכלי ועל ידי זה יפול המוקצה, וישתמש בכלי. אבל אם ניתן המוקצה עליו לפני שבת, כיון שהוא 'בסיס', אסור לנערו בשבת (היתר ניעור מבואר בשו"ע רסו' סעיף ט' ע"פ גמ' דף קנד, ובסימן שח' סעיף כז' ע"פ מתני' קמב: , וכן בסימן שט' סעיף ד' ע"פ מתני' קמב: גבי אם הונח לפני שבת בשכחה, ודון מיניה ואוקי באתריה). ונותר לברר האם מותר לטלטל את הכלי התחתון כל זמן שהמוקצה מונח עליו.

**הלכה למעשה, יש בסיס באמצע השבת לענין שכל זמן שהמוקצה מונח על הכלי, אסור לטלטלו למקום אחר, אבל יכול לתת על הכלי עוד איזה חפץ היתר, כמו תפוז או כפית, ואז לטלטל את החפץ התחתון עליו מונח המוקצה עם אותו הדבר (כ"ז במשנ"ב ש"י ס"ק לז'). אמנם אם הונח מוקצה על גבי כלי שכל מהותו הוא לקיחת דברים אחרים בעזרתו, אין כלל היתר לקחת אותו למקום אחר, כיון שבאופן זה אינו 'טילטול מהצד', אלא טילטול גמור (לדוגמא, מי שנתן תוך שקית כסף, אסור לו אפילו להטות השקית כדי שהכסף יפול, וכ"ש שאסור לקחת את השקית, כיון שמהות שקית הוא לקיחת דברים אחרים איתו, חשוב מטלטל המוקצה להדיא בעזרת השקית. וכן מי שיש לו כוס ובתוכה נפט, אין יכול להחשיב טילטול זה 'מהצד', כיון שזו הדרך לטלטל נפט, משא"כ אם נתן פלאפון על כרית, או אם יש לו קליפות על השולחן. ובזה מיושב מה שרוצים להביא סתירה במשנ"ב בין סימן ש"י ס"ק לז' לסימן רסו' ס"ק כו'. וכ"ה לימחתה' שהוזכרה בשו"ע ש"י סעיף ח' ומקורו בגמ' ז.ז.)**

**בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור הספר "מתיקות ועריבות התורה" חלק ד'**

**על סדר פרשיות השבוע ומועדים בתוספת פניני ה"אור החיים" הקדוש**

הספר מעצים נותן תובנות ולקחים לחיים.

הספר מתאים לדרשנים, יועצים, הורים, מחנכים ולכל שכבות הציבור.



יחן (השיג ברשת הניו' יפה נוף)

052-7151420 | א' 2021



כמו כן יחן להשיג ברשת חניו' "יפה נוף" את חלק ג', אך המהדורה מוגבלת והזריז נשכר!!!

**'מתיקות ועריבות התורה' גם השקפה ומוסר, וגם דרך לחיים.**